

IZVEŠTAJ O OCENI DOKTORSKE DISERTACIJE

I PODACI O KOMISIJI

Odlukom Nastavno naučnog veća Fakulteta za sport i turizam od 30.03.2016. godine zavedene pod brojem 290-1/2016 imenovana je Komisija za ocenu doktorske disertacije kandidatkinje **mr Božice Radoš** za izradu doktorske disertacije „**Stvaranje i razvoj nove turističke destinacije izgradnjom nove željezničke infrastrukture**“ u sastavu:

1. Prof. dr Dragica Tomka, Fakultet za sport i turizam, Univerzitet Educons Sremska Kamenica, predsednik Komisije
2. Prof. dr Mladen Knežević, Fakultet za turizam Univeziteta u Mariboru, mentor
3. Prof. dr Vaso Jegdić, Fakultet za sport i turizam Novi Sad, Univerzitet Educons Sremska Kamenica, član Komisije.

II OSNOVNI PODACI O KANDIDATU I DISERTACIJI

Mr Božica Radoš, kći Drage Klojbera je rođena 13.11.1970. godine u Sisku, Republika Hrvatska, gde je završila i srednje obrazovanje u matematičko informatičkom području. Godine 1998. završila je Fakultet prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu i stekla zvanje inženjera saobraćaja. Budući da ju je zanimala pedagoška delatnost, završila je i studije na Pedagoškoj akademiji, smer pedagogija i psihologija, te je 2005. godine položila državni ispit na Ministarstvu znanosti obrazovanja i sporta za profesora saobraćajne grupe predmeta. Naime, 2003. godine zaposlila se u Željezničko-tehničkoj školi u Zagrebu, gde kao profesor predaje strukovne predmete. U pedagoškoj struci je 2009. godine promovisana u zvanje profesora mentora. Završila je e-learning akademiju, i niz drugih edukacija na području obrazovanja.

U području akademskog napredovanja 27.04. 2007. godine odbranila je magistarski rad pod naslovom „Model razvoja intermodalnog transporta u Republici Hrvatskoj,, (s odličnim uspjehom) na Poslijediplomskom studiju „Tehničko-tehnološki sustavi u prometu i transportu“, naučno područje tehničkih nauka, naučno polje tehnologija saobraćaja i transport grane drumski i željeznički saobraćaj, na Fakultetu prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2012. izabrana je u nastavno zvanje višeg predavača, područje društvenih nauka, polje ekonomija. I u poslovnom području ima dugogodišnje iskustvo. Mag.Radoš je direktorica VenitExAnte, projektnog biroa za poslovne usluge i konsalting u području prevoza opasnih materija i željeznice. Interes za naučni i pedagoški rad doveo ju je do interesa za stjecanje zvanja doktora nauka.

1. Radoš, Jerko; Radoš, Božica; Luburić, Grgo. Education and technological changes // Annals of DAAAM for 2007 and Proceeding of the 18th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Creativity, Responsibility and Ethics of Engineers / Katalinić, B. (ur.) Vienna : DAAAM International, 2007. 625-627 (sažetak,znanstveni).
2. Radoš, Jerko; Radoš, Božica; Kolar, Velimir.European train control system // Annals of DAAAM for 2007 and Proceeding of the 18th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Creativity, Responsibility and Ethics of Engineers / Katalinić, B. (ur.). Vienna : DAAAM International, 2007. 623-625 (sažetak,znanstveni).
3. Radoš, Božica; Radoš, Jerko; Luburić, Grgo. Air traffic development strategy // Annals of DAAAM for 2006 and Proceeding of the 17th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Mechatronics and Robotics / Katalinić, B. (ur.). Vienna : DAAAM International, 2006. 335-337 (sažetak,znanstveni).
4. Radoš, Božica; Radoš, Jerko; Kolar, Velimir. Intermodal approach to passenger handling // Annals of DAAAM for 2006 and Proceeding of the 17th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Mechatronics and Robotics" / Katalinić, B. (ur.). Vienna : DAAAM International, 2006. 329-331 (sažetak,znanstveni).
5. Radoš, Božica; Radoš, Jerko; Kolar, Velimir. Model of optimizing the operation of small airports // Annals of DAAAM for 2006 and Proceeding of the 17th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Mechatronics and Robotics" / Katalinić, B. (ur.). Vienna : DAAAM International, 2006. 331-333 (sažetak,znanstveni).
6. Franković, Ivica; Radoš, Božica; Radoš, Jerko. Composite materials with fibres // Annals of DAAAM for 2005 and Proceeding of the 16th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Young Scientists and Researchers". Vienna : DAAAM International, 2005. 133-135 (sažetak,znanstveni).
7. Franković, Ivica; Radoš, Božica; Radoš, Jerko. Desing and application of notar as replacement for classical tail rotor // Annals of DAAAM for 2005 and Proceeding of the 16th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Young Scientists and Researchers" / Katalinić, B. (ur.). Vienna : DAAAM International, 2005. 131-133 (sažetak,znanstveni).
8. Luburić, Grgo; Radoš, Božica; Jovanović, Bojan. Determination and Assessment of Traffic Corridors for the Transport of Dangerous Goods // 9th International Scientific Conference - POWA 2014. Sisak, 2014. 120-128 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).
9. Radoš, Jerko; Radoš, Božica; Peraković, Dragan. Aspects of implementing ecological logistic in traffic flows organization // Annals of DAAAM for 2007&PROCEEDINGS of the 18th International DAAAM Symposium "Inteligent manufacturing&automation:Focus on creativity, ethics of engineers".Wiena, 2007. 627-629 (poster,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).
10. Radoš, Jerko; Radoš, Božica; Kavran, Zvonko.Use of safety programmed systems in

- level crossing protection // Annals of DAAAM for 2007&PROCEEDINGS of the 18th International DAAAM Symposium / Katalinić, B. (ur.). Vienna : DAAAM International, 2007. 621-623 (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).
11. Radoš, Božica; Radoš, Jerko; Lovrić, Ivica. Air traffic development guidelines // Annals of DAAAM for 2006. & Proceeding of the 17th International DAAAM Symposium / Katalinić, Branko (ur.). Vienna : DAAAM International, 2006. (predavanje,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).
12. Radoš, Božica; Radoš, Jerko; Peraković, Dragan. Intermodal transport model in Croatia // Annals of DAAAM for 2006 and Proceeding of the 17th International DAAAM Symposium "Intelligent Manufacturing & Automation: Focus on Mechatronics and Robotics / Katalinić, Branko (ur.). Vienna : DAAAM International, 2006. 337-339 (poster,međunarodna recenzija,objavljeni rad,znanstveni).
13. Kunac Josip; Radoš, Božica; Brkić, Milan. Uvođenje duljih vagona i vlakova za prijevoz kontejnera // Tridesetpeti skup o prometnim sustavima s međunarodnim sudjelovanjem AUTOMATIZACIJA U PROMETU 2015 / 35th Conference on Transportation Systems with International Participation AUTOMATION IN TRANSPORTATION 2015 3.-8.11.2015. / Šakić, Željko (ur.). Zagreb : Korema, 2015. 172-175 (međunarodna recenzija,objavljeni rad).
14. Kunac, Josip; Radoš, Božica; Vinšćak, Dražen. Ekonomska analiza uvođenja nove trase pruge Koprivnica-Kotoriba // Tridesetčetvrti skup o prometnim sustavima s međunarodnim sudjelovanjem AUTOMATIZACIJA U PROMETU 2014 / 34th Conference on Transportation Systems with International Participation AUTOMATION IN TRANSPORTATION 2014 / Šakić, Željko (ur.). Zagreb : Korema, 2014. 274-280 (međunarodna recenzija,objavljeni rad).
15. Radoš, Božica. Development of a new tourist destination by building a new railway infrastructure // DAAAM INTERNATIONAL SCIENTIFIC BOOK 2014 / Katalinić, Branko (ur.). Be : DAAAM International Vienna, Vienna 2014, 2014.
16. Lovrić, Ivica; Radoš, Božica. Tehnologija željezničkog prometa 1 / Radoš, Božica (ur.). Zagreb : Željeznička tehnička škola u Zagrebu, 2008.
17. Radoš, Božica; Radoš, Ante. Implementation of multi-criteria decision making in planning traffic systems. // Proceedings of the 26th DAAAM International Symposium, 26TH DAAAM INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON INTELLIGENT MANUFACTURING AND AUTOMATION. 1 (2015) ; 69-74 (članak, znanstveni).
18. Kunac, Josip; Radoš, Božica; Abramović Borna. VAGONI ZA PRIJEVOZ KONTEJNERA. // Automatika : časopis za automatiku, mjerenje, elektroniku, raunarstvo i komunikacije. 1 (2013) ; 139-142 (članak, znanstveni).
19. Kunac, Josip; Radoš, Božica, Ljubek, Davor. Intermodalni transport na Hrvatskim željeznicama. // Tridesetprvi skup o prometnim sustavima s međunarodnim sudjelovanjem AUTOMATIZACIJA U PROMETU 2011. 1 (2011) ; 211-214 (članak, znanstveni).
20. Kokorić, Željko; Blašković-Zavada, Jasna; Radoš, Božica. Simplified Transit Procedure in Railway Transport. // Promet - Traffic & Transportation. 20 (2008) , 6; 415-422 (pregledni rad, znanstveni).
21. Radoš, Jerko; Radoš, Božica; Zovak, Goran. Integral transport as function of cargo

distribution optimization. // Annals of DAAAM & proceedings of the International DAAAM Symposium 2007 (2007) ; 629-631 (članak, znanstveni).

22. Kunac, Josip; Radoš, Božica; Ljubek, Davor. Intervencija u slučaju nesreće pri prijevozu opasnih stvari. // Automatika : časopis za automatiku, mjerenje, elektroniku, računarstvo i komunikacije. 1 (2014) ; 123-126 (članak, ostalo).

23. Kunac, Josip; Radoš, Božica; Ljubek, Davor. Intermodalni vagoni. // Automatika : časopis za automatiku, mjerenje, elektroniku, računarstvo i komunikacije. 1 (2012) ; 123-126 (članak, stručni).

Podaci o disertaciji

Doktorska disertacija mr Božice Radoš obuhvata 331 stranicu standardnog autorskog teksta pisanog računom. Tekst je raspoređen u 9 poglavlja. Uvod je obima 3 stranice. Poglavlje koje nosi naziv Održivi razvoj nove turističke destinacije je obima 53 stranice i sastavljeno je od 3 podpoglavlja. Podpoglavlje Karakteristike novog prometnog pravca Koprivnica – Kotoriba je obima 64 stranice i organizovano je u 6 podpoglavlja. Poglavlje broj 5 nosi naslov Varijable razvoja nove turističke destinacije i napisano je na 35 stranica, a organizovano je u 3 podpoglavlja. Svrhu i cilj istraživanja autorka je predstavila u poglavlju broj 7 koje je obima 7 stranica, a u sledećem poglavlju obima 3 stranice, detaljno je opisala metode i tehnike upotrebljene u ovom istraživačkom radu. Na temelju teorijskog pristupa te empirijskih istraživanja utemeljenih i opisanih u prethodnom poglavlju, autorka u poglavlju 8 donosi Model nove turističke destinacije. Poglavlje je obima 84 stranice i organizovano je u 4 podpoglavlja. Na kraju rada je Poglavlje Zaključka koje sadrži 8 stranica.

U radnji je autorka pripremila 35 slika, 28 tablica, citirano je neposredno 163 referenci, a ima 1 prilog.

III PREDMET I CILJ DOKTORSKE DISERTACIJE

Namenu istraživanja autorka određuje kao napor da se ispituju postupci, metode, tehnike koji rezultiraju u stvaranju i razvoju nove turističke destinacije. Reč je dakle o nameni koja je delom teorijske, a delom praktične naravi, jer bi trebala unaprediti i teorijske spoznaje ali i obim i sadržaj praktičnih poteza.

Svrha istraživanja ovog rada je ispitivanje postupaka, metoda i procesa koji se odražavaju kako na stvaranje tako i na razvoj nove turističke destinacije.

Kao predmet istraživanja autorka formuliše sve one postupke koji su potrebni u procesu razvoja i formiranja nove turističke destinacije specifičnim postupkom izgradnje i pokretanja nove železničke pruge kao instrumenta saobraćajne infrastrukture.

IV OSNOVNE HIPOTEZE

Opšta polazna hipoteza rada jeste da se na temelju niza pokazatelja mogu povezati prostorne jedinice na području izgradnje nove željezničke pruge. Na temelju niza kategorija deskriptivnih podataka o društvenim i privredno-ekonomskim obeležjima delova promatranog prostora analiziraće se karakteristike pojedinih prostornih jedinica kako bi se moglo zaključiti kojima se treba pomoći da bi se što aktivnije uključile u stvaranje nove turističke destinacije.

Deskriptivnom i klaster analizom mogu se izdvojiti područja koja su prikladna za implementaciju instrumenata i mjera regionalne politike za razvoj turizma.

U okviru ovih hipoteza postavljene su slijedeće grupe istraživačkih pitanja:

1. turizam-obeležja destinacije
2. zajednica-potencijali destinacije
3. saobraćaj-pruga

U okviru ovog centralnog sadržajnog istraživačkog pitanja postavljena su sledeća dodatna istraživačka pitanja:

1. u sklopu kojeg saobraćajnog koridora bi se nalazila nova pruga? analiza koridora
2. primarne i sekundarne koristi uvođenja nove pruge? putnici (lokalno, međunarodno), teret?
3. koji gradovi u širem okruženju gravitiraju budućoj turističkoj destinaciji? u RH? izvan RH?
4. što je za očekivati kao problem u planiranju nove pruge?
5. kakva je postojeća infrastruktura na području uvođenja nove turističke destinacije po pitanju potreba za dodatnim planiranjem?
6. kakva je projekcija uticaja saobraćaja na okolinu kroz 10, 20 i 30 godina?
7. kakva je mogućnost razvoja sekundarne saobraćajne mreže (taxi, bus, aerodrom) kao dela proširene ponude u turističkoj destinaciji?

Struktura hipoteza i istraživačkih pitanja i njihov međusobni odnos omogućuju triangulacijski metodski postupak.

V METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U poglavlju koje je namenjeno metodama i tehnikama istraživanja autorka detaljno navodi opsežni niz metoda i tehnika upotrebljenih u ovom radu. Celokupni istraživački postupak je izveden metodom triangulacije. Istraživanje se provodi tehnikom analize dokumentacije s jedne strane, a zatim je upotrebljeno izvorno anketno ispitivanje provedeno savremenom

tehnikom e-anquete (koja je dala i uobičajene rezultate kada je reč o responsivnosti), zatim je tu analiza sekundarnih izvora lokalnih činilaca, te relativno velik broj statističkih tehnika, od jednostavne analize frekvenci, relativnih mjera frekvenci, korelacijske analize, Weight criterion metoda, analiza varijance i analiza kovarijance (ANOVA i ANCOVA), faktorska analiza (tehnika glavnih komponenti), te cluster analiza, kojom se pokušalo prema raznim socioekonomskim faktorima grupisati lokalne zajednice u području obuhvata nove železničke pruge u neke smislene cjeline. Proveden je dakle veliki niz međusobno povezanih metodskih postupaka.

VI STRUKTURA I KRATAK OPIS SADRŽAJA PO POGLAVLJIMA

U uvodnom delu autorka donosi polazišnu ideju doktorskog rada, koja sama po sebi predstavlja inovaciju. Uobičajeno je, naime, da se saobraćaj i saobraćajna infrastruktura smatraju važnim delom turističkog razvoja i da se razmatraju i analiziraju u kontekstu razvoja već razvijenih turističkih destinacija. U ovoj je radnji put upravo obrnut. Naime, izgradnja nove saobraćajne infrastrukture želi se videti kao pokretač turističkog razvoja u području koje je turistički nerazvijeno.

U konceptualnom delu disertacije autorka predstavlja četiri bitna konstitutivna elementa razvoja svoje ideje. Kako stvaranje sasvim nove, do sada nepostojeće saobraćajne infrastrukture predstavlja intervenciju u neki živi prostor i postojeću socijalnu strukturu, polazi od temeljnog koncepta održivog razvoja, kao moderne razvojne paradigme. To je naravno očekivan i logičan temelj, obzirom da gradnja pruge predstavlja novu intervenciju u prostoru, a turistički razvoj u nekom prostoru i dodatni, daleko opsežniji izazov u kojem je koncept održivog razvoja nužna komponenta.

Kao poseban element održivog razvoja, autorka u konceptualnom delu donosi eko komponentu u razvoju turističke destinacije, kao pristup koji bi trebao uz minimalne intervencije u prostoru omogućiti razvoj onoga što je polazna razvojna ideja. Naravno, ova se ideja razvija uz načelo ostvarivanja maksimalne ekonomske koristi za populaciju koja živi na području intervencije.

Drugi važan deo koncepta je pitanje razvoja ruralnog turizma. Kako je reč o regiji koja nema većih urbanih središta, jedini logični i ozbiljniji razvoj predstavlja razvoj ruralnih oblika turizma, pa se zbog toga autorka u konceptu upravo na to i oslanja. Kako bi što bolje utemeljila razvoj koji predlaže, donosi i legislativni okvir razvoja ruralnog turizma, kako bi proverila i tu vrlo važnu osnovu.

Drugi dio konceptualnog dela rada predstavlja pregled savremene turističke situacije u Hrvatskoj, odnosno pregled najvažnijih razvojnih komponenti. Autorka je pripremila iz vrlo različitih i kompetentnih izvora prikaz niza dimenzija savremenog turističkog produkta Hrvatske, uz opsežan prikaz sastava turističkih proizvoda Hrvatske. To zbog toga kako bi bila što jasnija slika „umetanja“ novog turističkog područja u postojeću

strukturu turističke ponude. I ovo je po mišljenju članova komisije inovativan element, koji ukazuje na važnost celovite slike turističke privrede i elementa koja se nudi u novoj razvojnoj paradigmi. U tom je kontekstu vrlo zanimljiv i važan prikaz analize konkurentske pozicije, koji se u dobrom delu dosta razlikuje od inače pozitivnih javnih recenzija hrvatske turističke privrede. Upravo u tom prikazu vide se mogućnosti novog elementa razvoja koji nudi autorka.

Nakon tog opšteg dela u konceptu, autorka donosi socijalno ekonomsku analizu područja razvoja nove turističke destinacije, kako bi utemeljila svoju ideju u društvenim i ekonomskim pokazateljima koji postoje na terenu. Pri tome se, naravno, posebno oslanja na analizu željezničkog saobraćaja, koji je baza njene ideje. Crvena nit predstavlja umeštanje ideje u ekosastav, kao misao vodilja celokupnog kompleksa ideja.

Nakon tog opsežnog dijela kojim autorka utemeljuje vrednost i potrebu za realizacijom svoje ideje, donosi temeljne metodološke dimenzije rada. Svoj osnovni okvir definiše na sledeći način: "Temeljem naučnih saznanja i na njima definisanih hipoteza istraživanja, oblikovati model kome je cilj utvrđivanje zakonitosti, smera i intenziteta veza između stvaranja nove turističke destinacije i izgradnje nove željezničke infrastrukture te ga empirijski testirati." Pri tome postavlja sledeće ciljeve svog rada: 1. Ispitati kako otvaranje novog željezničkog koridora u unutrašnjosti može uticati na smanjenje pritiska na ključne destinacije; 2. kako se mogu privući turisti u nova područja, i 3. razrada modela politike raspršivanja turista pod pretpostavkom da se novi koridor može shvatiti kao "novi" sadržaj destinacije.

VII OSTVARENI REZULTATI I NAUČNI DOPRINOS

Na kraju ovog kompleksnog istraživačkog postupka autor dolazi do sledećih zaključaka: Nova železnička infrastruktura moći će snažno doprineti razvoju turističke delatnosti na novoj destinaciji.

Ta infrastruktura značiće prekretnicu u kvantitativnoj i kvalitativnoj funkcionalnosti destinacije.

Nova infrastruktura omogućiće razvoj novih oblika turizma.

Istraživanje znači poticaj za stvaranje vizije turističke delatnosti na novostvorenoj destinaciji.

Rad ukazuje na široke mogućnosti analitičkih postupaka koji su se do sada upotrebljavali u drugim disciplinama (na primer tehničkim), a njihova upotreba u istraživanjima u turizmu donosi nove kvalitete poznatim istraživačkim tehnikama.

Disertacija mr Božice Radoš predstavlja inovaciju u nauci o turizmu u sadržajnom i u

metodološkom smislu. U sadržajnom smislu je značajna inovacija u osnovnom pristupu koji „okreće“ uobičajenu paradigmu analitičkog prikaza. Rad u centar analize stavlja željezničku saobraćajnu infrastrukturu, kao polazišnu osnovu stvaranja nove turističke destinacije. Takav pristup do sada nije poznat u literaturi iz područja turizmologije. U metodološkom smislu značajna je novina (iako ne potpuna), triangulacijski postupak u kojem se upotrebljavaju podaci različitih izvora, namene i izvornih formata, sve u cilju objedinjavanja i stvaranja jednog analitičkog zaključka. Triangulacijom i manje potentne podatkovne linije postaju značajne u celokupnom materijalu istraživanja.

VIII ZAKLJUČAK KOMISIJE

Komisija misli da je kandidatkinja jasno pokazala da na naučno adekvatan i upotrebljiv način može interpretirati rezultate svog istraživanja. Iz celokupnog rada je vidljivo da kandidatkinja suvereno vlada problematikom koju je istraživala. Pri objašnjavanju rezultata koje je dobila u pojedinim fazama istraživačkog postupka bila je vrlo uspešna u diskusiji nalaza koristeći iskustva iz sličnih istraživanja.

1. Disertacija je dovršena u skladu sa sadržajem prijave teme
2. Disertacija sadrži sve bitne elemente koji je kvalifikuju kao naučno delo, u sadržajnom i metodološkom smislu.
3. Disertacija je originalan doprinos nauci
4. Originalnost je vidljiva pre svega u sadržajnom smislu. Novost je u činjenici da se autorka „okrenula u suprotnom smeru“ od uobičajene realizacije „novih“ turističkih destinacija. U ovom slučaju je jedan socijalno tehnološki događaj „potencijalno“ iskorišten za stvaranje nove turističke destinacije. Uobičajeno je u turizmologiji da se postojeće turističke destinacije analiziraju sa stajališta infrastrukture, naravno, u službi boljeg razvoja turističke delatnosti. U ovom projektu kandidatkinje, turizam se na neki način „stvara“ tehničko-tehnološkim postupkom razvoja željezničke infrastrukture.
5. Kandidatkinja je podcrtala naučni potencijal svoje ideje upotrebom analize postojeće dokumentacije i izvora podataka, njihovim povezivanjem i analiziranjem u novom kontekstu, ali i upotrebom niza naučnih metoda i tehnika za obradu podataka. Pokazala je znanje i u upotrebi novih tehnologija u prikupljanju podataka koje su relativno nerazvijene u ovom području.
6. Rukopis je prošao provjeru na plagijatorstvo. Provjerom je utvrđeno da preklapanje teksta rukopisa iznosi 10 % što je u okviru dozvoljenog.

Članovi komisije konstatuju da je tekst doktorske disertacije originalno djelo autorke mr Božice Radoš.

POTPISI ČLANOVA KOMISIJE

1. Prof. dr Dragica Tomka, Fakultet za sport i turizam Novi Sad, Univerzitet Educons Sremska Kamenica, predsednik Komisije

2. Prof. dr Mladen Knežević, Fakultet za turizam Univeziteta u Mariboru, mentor

3. Prof. dr Vaso Jegdić, Fakultet za sport i turizam Novi Sad, Univerzitet Educons Sremska Kamenica, član Komisije

